

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

in decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

Qvæst. XXXV. Vtrum Christus fuerit indifferens respectu mortis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

cap. 1. & lectione 1. ad caput 13. Dionysij de diuinis nominibus: Perfectio cuiusque, & imperfectio, & consequenter laudabilitas, ac reprehensibilitas, considerantur in ordine ad ultimum finem; isque absolute perfectus, ac laudabilis existit, qui actu illum possidet: Perfectus vero, ac laudabilis viator est, qui est bene vndeque dispositus ad ultimum finem consequendum; imperfectus autem, & reprehensibilis, vel absolute, vel secundum quid, qui nec ultimum finem actu possidet, nec est ad illum bene dispositus, sed cum voluntario aliquo speciali, vel impedimento illius obtinendi, vel periculo eiusdem amittendi. Vnde omisso libera cuiusvis actus perfectioris, eiusque impedimento per actum, minus perfectum est aliqua imperfectio in puro homine viatore, eumque constituit reprehensibilem; quia priuat ipsum maiori aliqua securitate obtinendi ultimi sui finis, ideoque constituit in aliquo speciali periculo voluntario eiusdem amittendi. At vero in Christo Domino actus minus perfectus, omisso liberè perfectioni, non habet rationem imperfectionis moralis, neque Christum constituit reprehensibilem; quia independentè à suis operationibus liberis potitur cumulatè beatitudine absque vilo periculo illius amittende.

Ad 2. Felicitatem, & delectationem puri hominis, vtpotè finitam, ac limitatam, augeat quaelibet accessio boni, & eius magis, quod magis placet, & consequenter dolorem, ac molestiam procreat eidem aliquam priuationem eiusdem boni; vtpotè diminutiva felicitatis, & delectationis; & contradicens naturali appetitui augmenti circa illas. Non est autem bonus, & vndeque perfectus, seu filius, seu amicus, qui est causa voluntaria alicuius iusti doloris, ac molestiae patri, vel amico, & contradicit vtriusvis inclinationi naturali ad augmentum propriae felicitatis, ac delectationis. Est igitur contra perfectam filiationem, & amicitiam respectu hominis, si omittantur, quae ipsi maximè placent, eaque fiant, quae minus placent. Alia est ratio comparatione Dei, cuius nimirum felicitas, & delectatio nullum potest augmentum fortiri ex accessione vilius boni creati, quique nullam ex opposita omissione, ac priuatione molestiam, aut dolorem pati potest. Quare non est contra rationem perfectae filiationis, & amicitiae cum Deo, quod non fiant ea, quae ipsi maximè placent, eaque fiant, quae minus placent, si nihil interueniat aliud; Quia complacentia diuina circa actus creatos non est efficiens & delectans, ac beatificatiua, sed purè approbatiua. Filius igitur, & amicus Dei sibi debet providere, non patri, & amico Deo, eritque proinde perfectus in ratione tali, si nullum apponat impedimentum, nullumque creet periculum hereditatis paternae capeffendae, & retinendae aeternae suae cum Deo coniunctioni per sumum amorem, & gaudium erga ipsum, quidquid sit de reliquo. Christus autem longè aberat, vt dictum est, ab omni eiusmodi impedimento, & periculo, vteunque versaretur circa obiecta creata meliora, & minus bona.

Ad 3. Christus solum erat determinatus intrinsecè ad vniuersalissimum genus honesti, sub quo supersint plures species obiectorum inter se inaequales, alia cum commodo, alia cum incommodo temporali coniunctae, adeoque inuicem impossibiles, vt clariùs infra. Dictum autem est in quaestionibus de bonitate, & malicia, saltem existentii huiusmodi diuersitate bonorum inaequalium, posse eligi, quod est minus bonum, tamen nullus sit defectus in praui cognitione. Quod additur de identitate rationis circa inaequalitatem intensionis, & specificae perfectionis, conceditur omnino, nec negati vilo pacto potest. Immo urget ratio P. Vaquez multò magis circa inaequalitatem solius intensionis; quia in maiori in-

tensione reperitur formaliter totum bonum minoris intensionis.

Ad 4. Maximus amor est necessariò actiuus maximi eius boni, quo indiget amatus, seu quod ipse interest habere; non vero eius, quo non indiget, neque quidquam interest ipsius. Intererat autem Christi habere supernaturalia in summa perfectione, iisdemque indigebat ad operandum perfectissimè, & felicissimè viuendum. At Deus non indigebat perfectissimis Christi operationibus, neque quidquam ipsius intererat, vt existerent. Est igitur dispar manifestè ratio, tamen esset aequalis vtrique, & summa coniunctio physica, & effectiua ex vi vnionis hypostaticae. Iam gratitudo ex parte Christi poterat esse maior, vel minor in actu secundo, quin propterea esset possibilis ingratitudo, aut imperfectio in actu gratitudinis ob eandem rationem, quae reddita est pro reliquis virtutibus.

Ad 5. Nihil ea gradatio concludit; quia fit transitus à genere in genus; peccatum enim tam veniale, quàm lethale displicet Deo, & vtrumque est impeditiuum beatitudinis in aeternum vel ad tempus. Vnde iuxta dicta ad 1. neutrum peccatum coherere potest cum perfectione operantis, & summa eiusdem ad ultimum finem adhaesione per charitatem, siue actuali, siue habituali; nempè est eadem ratio de vtraque quoad punctum praesens. At actus minus perfectus, alio absolute possibili, respectu operantis nullum prorsus, vel minimum eiusmodi incommodum secum affert; ideoque nullam habet ex sua praecise ratione formali impossibilitatem cum summa ad ultimum finem adhaesione, siue actuali, siue habituali, cumque perfectione operantis excludente omnem imperfectionem moralem.

Ad 6. Dedecet quidem filium Dei naturalem, eundemque hominem Deum, si non se exerceret actibus inter omnes absolute possibiles praestantissimis circa summum bonum, quod est Deus, & quia non est liber ad aliquid se dedecens, propterea eiusmodi actus elicit necessariò, estque per eodem tota aeternitate felix atque beatus; & consequenter constitutus in statu perfectionis absque vlla imperfectione morali potente impedire consummatum absolute exemplar sanctitatis. Carterum quod, hoc posito, circa alia obiecta finita, & limitata liberè interim versetur Christus cum plena indifferentia eligendi minus, vel magis bonum, nihil continet dedecens. Immo est pars quadam felicitatis, substantiam eius maximè decens, posse inferiora haec, qualiacunque fuerint, amplecti facillè, vel reiecere, ac contemnere, libuerit, veluti res parui momenti. Magnificus, & magnanimus, vt considerantur à Philosopho, nihil habent maius profusione magnorum sumptuum, & meritis magni honoris humani, quo sint felices, & perfecti, quodque illis eorum habituum operationibus substituant. Vnde illis sublati nihil superest, quo se decenter exercent, quod patet non habere locum in Christo.

QVÆSTIO XXXV.

Vtrum Christus fuerit indifferens respectu mortis?

Videtur non fuisse. 1. Quia Christus non fuit indifferens respectu eorum, quae pertinent ad legem naturalem, vt dictum est qu. 29. & 32. Pertinebat autem ad legem naturalem respectu Christi, vt ipse moreretur pro salute generis humani; Tum quia lex naturalis obligat ad subueniendum proximo constituto in extrema necessitate, qualis profectò erat, quae

quæ opprimebat genus humanum obnoxium morti æternæ, & multiplici miſeriæ temporali, vnde ſola mora Chriſti eximere poterat: Tùm quia vnanimis omnium Doctorem conſenſus tradit vnumquemque lege naturali teneri ad profundendam vitam temporalem pro ſalute ſpiritali proximorum, maxime verò totius Reipublicæ aliàs infallibiliter interitura. Quid igitur par eſt ſentire de toto mundo interituro, ſi Chriſtus mortem recuſaſſet?

2. Bonus paſtor dat animam ſuam pro ouibus ſuis, vt habetur Ioan. 10. 11. Chriſtus autem erat bonus paſtor, vt ibidem ipſe teſtatur de ſe ipſo. Nec fieri potuit, vt eſſet malus paſtor, vel etiam non bonus. Quia necesse erat ob eius impecabilitatem, vt in quouis genere, ac materia eſſet non malus, ſed bonus. Ergo non potuit fieri, vt non poneret animam ſuam pro nobis.

3. In eodem capite Ioannis verſu 17. dicit Chriſtus: *Propterea me diligit Pater, quia ego pono animam meam.* Fieri autem non potuit, vt non diligeretur à Patre; ſiquidem erat intrinſecè, ac ſubſtancialiter gratus ipſi, & ſanctus. Ergo nec fieri potuit, vt deſiceret ratio, & cauſa dilectionis paternæ, quæ dicitur poſitio animæ.

4. Matth. 16. 42. dicit Chriſtus orando ad Patrem: *Pater mi, ſi non poteſt hic calix tranſire, niſi bibam illum; fiat voluntas tua,* circa quæ verba ſubdit Hilarius can. 31. in Matth. propè finem: *Ideo calix tranſire non poteſt niſi illum bibat: quia reparari, niſi ex eius paſſione, non poſſumus.* Quare calix ille erat paſſionis, & mortis; Ergo tranſire, ſeu præterire paſſionem, & mortem Chriſtus non poterat. Ergo non fuit ea in re indifferens.

5. Quod necesse eſt fieri, non poteſt ſimul eſſe indifferens, vt fiat vel non fiat. Nec eſſe autem erat Chriſtum pati, vt ipſe declarat Lucæ 24. 44. dicens: *Necesse eſt impleri omnia quæ ſcripta ſunt in lege Moysi, & Prophetis, & psalmis de me.* Et mox verſu 46. exponens quid illud eſſet, quod ſcriptum erat ſubiungit: *Quoniam ſic ſcriptum eſt, & ſic oportebat pati Chriſtum.* Vnde apud eundem Lucam 22. 22. dicitur *Et quidem filius hominis, ſecundum quod definitum eſt, vadit.* Definitum autem utique à Deo, cuius definitio frustrari non poteſt, ſed eadem neceſſitate expletur, qua verificatur ſcriptura, per quam illa cum ſuo ſimul effectu diuinitus manifeſtatur.

Art. 1. Reſp. Chriſtum liberè mortem ſubiſſe, cum plena indifferencia illam vitandi, ſi voluiſſet, ſatis conſtat ex illo Ioannis 10. 18. *Nemo tollit eam à me, ſed ego pono eam à me ipſo. Poſtatem habeo ponendi eam, &c.* Nec enim verificatur id à nemine alicui tolli, ad cuius iacturam patiendam is ab alio omninò neceſſitatur, nulla eidem relicta indifferencia, ac poſtate vitandi. Similiter verificari non poſſet Chriſtum poſſuiſſe animam ſuam à ſe ipſo, ſi vltimam ad id determinationem non habuiſſet à ſe ipſo, ſed ab alio principio extrinſeco. Ea enim tantummodò à nobismet ipſis facere dicimur, quorum arbitrium poſtræ determinationi, ac electioni relictum eſt. Denum non dicitur propriè, nec iuxta, ſed contra communem loquendi modum habere aliquem poſtatem ad aliquid, ſi facere id, & non facere indifferens non poſſit; tunc enim neceſſitatem potiùs dicitur habere faciendi, quàm poſtatem. Idem apparet ex illo Iſaiæ 53. 7. *Oblatus eſt quia ipſe voluit, & non aperuit os ſuum.* Particula enim cauſalis, *Quia,* adiuncta voluntati ſignificat penes ipſam fuiſſe determinationem effectus, cuius cauſa perhibetur; ſi enim voluntate alterius habeat vltimam determinationem iſe effectus, qui circa aliquem ſortitur executionem inenitabilem ab ipſo per ſuam ipſius voluntatem, & electionem, non adſcribitur effectus huius, ſed illius voluntati, eumque dicitur hic pati: non quia ipſe, ſed quia ille alter voluit.

Art. 2. Deinde non alio modo ſignificatur penes voluntatem Chriſti fuiſſe, vt offerretur, quàm vt non

aperiret os ſuum. Eſt autem vltra omnem veriſimilitudinem, Chriſtum vſque adeò arcta, & vniuerſali neceſſitate ſimpliciter antecedenti fuiſſe vndeque circumcluſum, vt nequidem ad vnam ſupplicem vocem emittendam eſſet indifferens. Multò certè maiorem, ac ampliorem indifferentem poſtatem ſibi Chriſtus attribuit Matth. 26. 53. dum dicit: *An putas quia non poſſum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò pluſquam duodecim legiones Angelorum?* in hunc utique finem, de quo agebatur, vt ipſum defenderent, & eriperent ex manibus Hebræorum, quominus eum occidere poſſent. Iſta enim Chriſti proteſtatio fuiſſet planè inanis, nugatoria, & fallax, ſi ad nullum prorsus modum vitandæ mortis habuiſſet liberam, & pleniffimè indifferentem poſtatem.

Art. 3. Accedit mortem Chriſti fuiſſe meritariam, quod eſt certum ex fide, vt infra apparebit. Dictum autem eſt ſemel atque iterum, meritarium eſſe non poſſe, quod non eſt liberum libertate indifferentiæ, idque eſſe certum ex fide. Certum igitur eſt mortem Chriſti fuiſſe ipſi liberam libertate indifferentiæ. Quod quidem argumentum, uti & præcedens, ita eſt manifeſtum, & conuincens, ut agrè adducatur ad tranſmittendum abſque grauiori cenſura, propter reuerentiam Authorum, à quibus defenduntur, opinioniones aliquas de Chriſto neceſſitate antecedenter quoad ſubſtantiam mortis, ſolùmque indifferenti quoad aliquas circumſtantias ex parte obiecti, vel actus.

Art. 4. Accedit rursus, mortem non eſſe volibilem, niſi in ratione puri medij: ſiquidem eſt expers omnis ſecundum ſe bonitatis; atque in Chriſto non potuiſſe eſſe medium neceſſarium ad finem neceſſariò volitum, nempe ad propriam beatitudinem, quæ ſola neceſſariò ab vnoquoque intenditur, atque à Chriſto habita eſt independentem à morte. Sed ſolùm fuiſſe medium neceſſarium ad noſtram reparationem, ac ſalutem, quæ non potuit eius voluntatem neceſſitare, cum non indigeret illa, ſed poſſet abſque ea eſſe felix. Medium autem neceſſarium tantum ad finem non neceſſariò intentum, liberè, ac indifferenter eligitur. Ergo mors liberè, ac indifferenter electa fuit à Chriſto.

Art. 1. Ad 1. Lex naturalis non obligat ad procurandum proximo ea bona, quorum participatio ſub nulla ratione ipſi debetur; aut ad auertendum ab eodem ea mala, quorum inſectio ipſi debetur. Homini autem puro ſecundum ſe non debentur dona ſupernaturalia: quæ videlicet ſunt ſupra omnem eius dignitatem, & proportionem: Homini verò peccatori ſecundum ſe debetur inſuper priuatio eorundem donorum, & inſectio mali contrarij. Independentem autem à meritis Chriſti, ſeu antequam ipſe illa pro nobis exhiberet, nullum inductum erat à Deo priuilegium, ratione cuius homo ſupra ſuam cōditionem naturalem eleuaretur, aut facultas eidem concederetur euadendi ex ſtatu peccati per Sacramenta, vel actus ſalutares. Nullo igitur titulo tenebatur Chriſtus ex præſcripto legis naturalis, vt mortem ſubiret pro nobis, vel eleuandis, vel redimendis, ſed quòd utrumque præſtaret per paſſionem ſuam, fuit beneficiū purè gratuitum, ſoliusq; dilectionis purè liberalis opus, nulla legis neceſſitate extortum, iuxta illud ad Ephel. 5. 2. *Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis.* Nec enim ulla lege, & vera neceſſitate deberi poterat peccatoribus, vt antè omnem aliam fauorabilem diſpoſitionem vſque adeò, ab ipſorum maxime iudice, diligerentur.

Art. 2. Alia eſt ratio de mutua inter putos homines obligatione exiſtente de facto poſt eleuationem totius hominum communis ad finem ſupernaturalem per remiſſionem peccatorum. Hac enim facta ſuppoſitione, quam Chriſtus gratoſè induxit, ſinguli lege naturali tenentur, vt ſe inuicem iuuent ad finem communis præſcriptum

prescriptum, & nulla cuiusquam seorsim, ac secundum se considerati indignitas aufert privilegium communis, & ius inde resultans in singulos, quatenus, & quoad sunt membra illius, ut iuuentur à cæteris in ordine ad finem omnibus communem, omnibusque peruium per gratiam Diuinam communicandam mutuo aliorum in alios ministerio, & iuamine; hoc enim onus mutuum est omnibus puris hominibus indiscriminatum utile, & à singulis maxime desiderabile. Quod de Christo dici non potest, qui non indigebat iuamine reliquorum, & eleuatus, ac in tuto collocatus erat loco per singularem circa ipsum dispositionem Diuinam.

Ad 2. Conceditur non potuisse Christum esse malum pastorem, aut non bonum, sed potuit simpliciter non esse pastor; suscepit enim liberè huius officij onus, cum potuisset solo iudeis officio fungi aduersus peccatores; siquidem onus vitio suo iam mortuæ erant indignæ pastore eas regenerante per mortem suam.

Ad 3. Non significat Christus illis verbis solum ob animæ positionem, sed ob eam etiam se à Patre diligere. Volebat enim ostendere Iudeis suscepisse se officium pastoris, & elegisse se animæ positionem approbante Patre; atque idem honestè, & non per temeritatem male consiliatam, uti exprobrabant Iudei. Videatur Maldonatus cum aliis interpretibus eo in loco.

Ad 4. & 5. Necessaria erat mors Christi, & impossibilis ommissio, necessitate, & impossibilitate non simpliciter antecedenti, sed consequenti; vtraque enim proueniebat à reuelatione Dei pendenti ab æterna eiusdem prædefinitione pendenti rursus à scientia media mortis liberè, ac indifferenter subeunda à Christo; ac proinde potente absolute ea omnia impedire. Vel dicatur esse impossibilitatem, & necessitatem ex suppositione finis nostræ redemptionis, & exaltationis Christi liberè, ac indifferenter ab eo intenti, sed non assequibili iuxta decretum Patris, nisi per passionem, & mortem. Videatur D. Thomas quæst. 46. art. 1.

QVÆSTIO XXXVI.

Vtrum indifferentia Christi ad mortem foret compossibilis cum præcepto obligante ad illam in conscientia.

Videtur fore compossibile. 1. Quia uti tradunt plerique PP. Dominicani, licet non potuisset Christus recusare mortem in sensu composito talis præcepti ob impeccabilitatem ipsi intrinsecam; potuisset nihilominus illam recusare in sensu diuiso, ad eum modum, quo iustus potest peccare; amans Sortem, odio habere illum; stans sedere. Quia voluntas Christi secundum se erat indifferens ad mortem, & reculationem mortis secundum se. Id autem sufficit ad indifferentiam simpliciter, ac propriè talem, ut patet in exemplis positis.

2. Diuina nostri actus prædefinitio absoluta, efficax, & omnino determinata non aufert nobis indifferentiam ad eundem actum, & ipsius omissionem. Ergo nec præceptum obligans in conscientia abstulisset Christo indifferentiam ad acceptationem mortis, & eius omissionem. Probant consequentiam Suarez, & nonnulli alij, quia tale, præceptum imponeretur Christo, & ut ipsi putant, impositum est de facto, præeunte scientia media mortis acceptandæ à Christo independentem etiam à præcepto, atque ob solam huiusmodi antecessorem scientiæ mediæ non aufert indifferentiam nobis prædefinitio Dei.

3. Non obstante præcepto obliganti in conscientia absolute imposito, mansisset Christus indifferens ad petendam à Patre, & non petendam eius dispensatio-

R. P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

nem; & siquidem illam petiuisset, infallibiliter, & inuitabiliter obtinuisset, iuxta illud Matth. 26. 53. *An putas quia non possum rogare Patrem meum? & exhibebit mihi modò.* Obtenita verò dispensatione potuisset absque peccato recusare mortem. Ergo non obstante præcepto obliganti in conscientia mansisset Christus absolute indifferens ad subeundam, & non subeundam mortem; quo pacto tueretur indifferentiam Christi ad mortem Cardinalis de Lugo, & alij.

4. Præceptum de subeunda morte quoad substantiam non abstulisset Christo indifferentiam, tum ex parte obiecti ad plura motiua acceptandi mortem, & ad plures eius circumstantias quoad locum, tempus, socios, auctores, &c. quod recurrunt Fonseca, Valentia, & plures alij: Tum ex parte actus ad plures gradus intentionis inæquales, ut vult specialiter Valquez, & ad quemlibet in indiuiduo ex pluribus actibus internis omnino inter se æqualibus, quod confugit Araujo. Qualibet autem ex his indifferentia sufficit, ut mors Christi dicatur absolute libera, & propriè meritoria.

Resp. Qui est intrinsecè impeccabilis, ideoque minime indifferens ad peccandum, & non peccandum, non potest esse indifferens ad actum, cuius ommissio est peccaminosa. Christus autem est intrinsecè impeccabilis; & ommissio actus præcepti præcepto obligante in conscientia, est peccaminosa. Ergo Christus non potuit esse indifferens ad actum præceptum præcepto obligante in conscientia. Ergo indifferentia Christi ad mortem non foret compossibilis cum præcepto obliganti ipsum ad illam in conscientia; idest cum præcepto reddente peccaminosam omissionem mortis.

Ad 1. Ideo iustus potest peccare in sensu diuiso iustitiæ, quia potest per actum peccati excludere à se gratiam sanctificantem, & sic ponere peccatum à parte rei diuisum ab eadem gratia per diuisionem factam à voluntate ipsius iusti. Eadem est ratio de stante respectu sessionis; de amante respectu odij, & sic de similibus. At qui subest præcepto, non potest illud tollere per actum inobedientiæ eidem contrarium; ideoque non habet potestatem ponendi à parte rei actum transgressionis diuisum à præcepto. Unde qui subest præcepto, si non potest facere actum illi contrarium in sensu composito eiusdem, nullam prorsus habet potentiam proximam, & absolutam ad actum contrarium. Christus autem non potuit elicere actum contrarium in sensu composito præcepti obligantis in conscientia; hoc est, componere cum hoc præcepto actum contrarium. Ergo si habuisset tale præceptum respectu mortis, nullam, vel etiam in sensu diuiso, habuisset indifferentiam ad illam. Deinde cognitio præcepti obligantis in conscientia non potuisset representare Christo indifferenter obiectum quatenus substans tali præcepto; siquidem quatenus illi substans non esset refutabile à Christo. Sub ea autem ratione, sub qua deest indifferentia præuiae cognitionis, deest necessariò omnis indifferentia voluntatis, & potestas tam in sensu diuiso, quam composito, etiam ex sententia eorum auctorum. Nec sufficit voluntatem secundum se respectu obiecti secundum se esse indifferentem, si hic, & nunc, propterea subest tali cognitioni, non manet indifferentia.

Ad 2. Prædefinitio diuina est extrinseca nobis, nec dirigit immediatè voluntatem humanam in opere suo; At cognitio præcepti, & esset intrinseca Christo, & dirigeret immediatè voluntatē eius in opere suo; Nulla igitur est paritas. Nec ratio à priori quidquam valere potest, quia scientia mediæ non est vilis pro tuenda libertate arbitrij, nisi retineatur eadem hypothetis in statu absoluto, quæ considerata est in statu conditionato, & nisi actus proximè possibilis ex vi eiusdem hypothetis sit idem pro utroque statu. Vó-

A a luntas